

ATEİST DERGİ

ÜCRETSİZDİR

Tanrıyı inanç yaratır.

Mayıs 2014 Sayı:5

Din Çocuktan Ne İster?

ÇOCUK GELİNLER
VE DİNİ NİKAH
MESELESİ

Çiğdem Oğuz

TÜRBANLI
ATEİSTLER

*Nesrin
Dumlupınar*

SANATÇI VE DİN
İLİŞKİSİ ÜZERİNE
KURAMLAR

Turgay Terdi

YAPAY
ZEKA

*Erhan
Kılıç*

TAKDİR EDİLESİ
ŞAMPİYONLAR:
ARKELER

Bahar Kılıç

ATEIST DERGI

**Android
UYGULAMASI**

**Blacberry
UYGULAMASI**

yakında...

**Iphone
UYGULAMASI**

yakında...

**Windows 8
UYGULAMASI**

www.ateistdergi.com

[facebook/AteistDergi](https://facebook.com/AteistDergi)

twitter.com/AteistDergi

02 Hayırlı 'İş'lere Vesile:
Çocuk Gelinler ve Dini Nikah
Meselesi
Çiğdem Oğuz

06 Türbanlı Ateistler
Nesrin Dumlupınar

09 'Her Kürtaj Bir
Uluderedir'
Serap Çelen

10 Yorumsuz Haberler

12 Sanatçı ve Din İlişkisi
Üzerine Kuramlar
Turgay Terdi

13 Dini İnançlardan Nasıl
Kurtuldum?

14 Yapay Zeka
Erhan Kılıç

16 Takdir Edilesi
Şampiyonlar: Arkeler
Bahar Kılıç

19 Tarihte
Bu Ay

Sevgili okurlar,

Ateist Dergi'nin beşinci sayısını çıkarırken yaklaşık 3 yıl önce tohumları atılan ve geçen yıl Mayıs ayında filizlenen; çalışmalarını sürdüren Ateistler Meclisi, 2 Mayıs 2014 tarihinde Ateistler Derneği (Ate-Der) ismiyle resmi statüsünü kazandı. Tüm Türkiye'de örgütlenme çalışmalarını yürütmenin yanı sıra kısa bir süre sonra Ankara, İzmir, Bursa ve diğer illerde şubeleşme çalışmalarına başlayacak olan Ateistler Derneği'nin merkezi, Rıhtım Cad. Çeltikçi Sok. Hergaz İş Merkezi Kat:5 Kadıköy / İstanbul adresindedir. Haziran sayımızda geniş bir bilgi sunacağımız Ateistler Derneği için ülkemizin aydınlanma sürecinde bilimin ışığında alacağı yolda başarılar diliyoruz.

Hayırlı 'İş'lere Vesile:

Çocuk Gelinler ve Dini Nikah Meselesi

Çiğdem Oğuz

Çocuk gelin konusu üzerine yazmanın ve araştırmanın zorluğu su götürmez bir gerçektir. Türkiye'nin kendine özgü gerçekleri de bu zorluklara yenilerini ekliyor. Üzerine bir de Suriye Savaşı ve binlerce mülteci kız çocuğunun hikayelerini ekleyin, "başlık parası 5000 TL'ye düştü" haber başlıkları altında. Bu yazıda kavramsal zorlukların yanında çocuk gelin meselesi hakkında son gelişmelerle birlikte bir değerlendirmek yapmak ve sorunun çözümüne dair onlarca öneri içinden dinî nikah meselesine dikkat çekmek istiyorum.

Kavramların ve dilin kullanımının öneminin oldukça gündemde olduğu bir dönemde yaşıyoruz. Çocuk gelin meselesinde ise ciddi bir kavramsal karmaşa söz konusu. "Çocuk gelin kime denir?" sorusunun cevabı bile tam olarak açık değil. 18 yaş altı bütün nüfusun çocuk kabul edilmesi yasal bir gereklilik. Fakat çocuk evliliği analizi çoğu çalışmada ikiye ayrılıyor. UNICEF gibi kuruluşlar çocuk evliliğini iki ayrı grupta, yani 15 yaş ve altı ve 15-18 yaş arası şeklinde değerlendiriyor. Bu ayrımın temeli 15 yaş ve altının çocuk kabul edilirken, 15-18 yaş arasının ergen kabul edilmesinde yatıyor. Bu ayrım ise hem verisel analiz açısından önemli bir kırılma yaratıyor hem de hukuki açıdan bir belirsizlik yaratıyor.

Türk Medenî Kanunu (2001) 17 yaş hem erkek hem de kızlar için resmî evlilik yaşı olarak kabul ederken, Türkiye'nin 1989 yılında imzaladığı BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 18 yaş altı evlilikleri yasadışı kabul ediyor. Yine Medenî Kanun'a göre 16 yaş evliliği mahkeme onayıyla mümkün, bir çocuğun kendi rızasıyla cin-

sel ilişkide bulunmuş olabileceğinin dikkate alınabileceği yaş ise 15.⁽¹⁾ 2009 yılında oluşturulan TBMM Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Alt Komisyonu'nun raporu da bu noktaya dikkat çekmiş, Türk hukuk sisteminde, çocuk gelin tanımının kanuna göre değiştiğini belirtmiş ve şu üç noktanın altını çizmişti: "Türk Medenî Kanunu'na göre 17 yaşını doldurmamış kızlar, Türk Ceza Kanunu'na göre 15

yaşını doldurmamış kızlar, Çocuk Koruma Kanunu'na göre 18 yaşını doldurmamış kızlar çocuk gelin sayılmaktadır."⁽²⁾

Bu karışıklık verisel analizi de etkiliyor. Üstelik dinî nikahın hiçbir kaydının olmaması Türkiye özelinde çocuk gelinlerin sayısının tespitini daha da zorlaştırıyor. Bu tür belirsizlikleri aklımızda tutarak sayılara baktığımızda çocuk evliliği oranının

"ÇOCUK GELİN KİME DENİR?" SORUSU BİR YANA BİRÇOK İNSANIN "ÇOCUK GELİN" KAVRAMINA İTİRAZI VAR. SON ZAMANLARDA ÖZELLİKLE SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN "ÇOCUK GELİN SORUNU DEĞİL, PEDOFİLİ SORUNU VAR" SLOGANI KULLANILIYOR.

2.24 İBBS 1. Düzey ve cinsiyete göre evlenen çocuk sayısı ve toplam içindeki oranı, 2012 (16-17 yaş)

İBBS	Toplam evlenme sayısı		Evlenen çocuk sayısı		Evlenen çocukların toplam içindeki oranı (%)	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kız	Erkek	Kız
1. Düzey						
TR Türkiye	603 751	603 751	1 903	40 428	0,3	6,7
TR1 İstanbul	110 478	110 478	166	3 278	0,2	3,0
TR2 Batı Marmara	22 252	22 252	101	1 208	0,5	5,4
TR3 Ege	76 462	76 462	223	4 258	0,3	5,6
TR4 Doğu Marmara	53 112	53 112	142	2 168	0,3	4,1
TR5 Batı Anadolu	55 081	55 081	161	3 400	0,3	6,2
TR6 Akdeniz	79 645	79 645	182	6 171	0,2	7,7
TR7 Orta Anadolu	33 425	33 425	119	4 108	0,4	12,3
TR8 Batı Karadeniz	33 493	33 493	175	2 740	0,5	8,2
TR9 Doğu Karadeniz	17 566	17 566	45	1 062	0,3	6,0
TRA Kuzeydoğu Anadolu	19 605	19 605	88	2 174	0,4	11,1
TRB Ortadoğu Anadolu	30 870	30 870	119	2 902	0,4	9,4
TRC Güneydoğu Anadolu	71 762	71 762	382	6 959	0,5	9,7

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri

2012 YILI VERİLERİNE GÖRE 16-17 YAŞTA EVLENEN ERKEK ÇOCUKLARIN TOPLAM EVLENMELER İÇİNDEKİ ORANI %0,3 İKEN, KIZ ÇOCUKLARIN ORANI %6,7. TÜİK, İSTATİSTİKLERLE ÇOCUK, 2012.

en yüksek olduğu ülkeler özellikle 15 yaş ve altı evliliklerde Nijer (%36) ve Bangladeş (%32). UNICEF Çocuk Koruma Raporu'na göre az gelişmiş ülkelerde evliliklerin % 16'sı 15 yaş ve altı iken, % 46'sı 18 yaş ve altını oluşturuyor. Türkiye ise çocuk evlilikleri açısından Avrupa ülkeleri arasında en üst sıralarda yerini alıyor. Türkiye'de 15 ve 15 yaş altı evlilikler % 3 iken, 18 yaş ve altı evlilikler % 14.⁽³⁾ Fakat işin içine imam nikahıyla yapılmış kayıtsız evlilikler girdiğinde Türkiye açısından durum daha farklı. Bölgesel farkların da rol oynadığı istatistik farkları 2011 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da % 41'e kadar çıkıyor.⁽⁴⁾

Çocuk gelin meselesinin çözümüne dair birçok farklı öneri getirildi. Şimdi bu yazının da temel noktasını oluşturan dinî nikah meselesine odaklanalım. Elbette diğer toplumsal olaylarda olduğu gibi bu meselede de din tek başına çocuk evliliklerinin sebebi değil. Bu anlamda dinî nikah, çocukların evlendirilmesinde "minarenin kılıfı" işlevi görüyor, bu evliliklere oldukça büyük bir toplumsal meşruiyet sağlıyor. Öte yandan dinî nikahın devlet ve toplum gözünde meşruiyetinin sorgulanmadığı bir

ortamda çocuk evliliklerinin önüne geçme çabaları da yetersiz kalacağı benziyor.

Bu konuda TBMM alt komisyonunun yayınladığı rapor dikkate değerdir. Raporun erken yaşta evliliğe çözüm önerileri başlığı altında ele aldığı maddelerden biri de

"Yanlış dinî bilgilerin düzeltilmesi, yanlış dinî algıların önlenmesi" şeklinde. "Dinî değerlere saygı" hususunun siyasî alanda bu kadar hassas olduğu bir dönemde elbette meclis raporunda da "yanlış İslam" "gerçek İslam" ayrımını görmek mümkün. Raporda yer alan "erken yaşta evlilikler ve din" başlığı altında ise bu algının açık bir tezahürünü görüyoruz:

"Türkiye de dâhil dünyanın birçok yerinde gençlerin çocuk sayılabilecek yaşta evlendirilme gerekçesinin, dine dayandırılmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Fakat meşrulaştırmaya çalışılan bu durumun ilmi ve dini bir temeli yoktur. Kur'an-ı Kerim evlenme akdini sorumlulukları ağır bir sözleşme olarak kabul etmiş, evliliği eşlerin karşılıklı sorumlulukları yerine getirdikleri ve kendilerine düşen ödevleri yapmayı taahhüt ettikleri bir güven sözleşmesi olarak değer-

lendirmiştir. Tarafların hür iradesi olmadan böyle bir sözleşmeden söz edilemez.

"Öte yandan, evliliğin hiçbir zorlama olmaksızın tarafların özgür iradeleriyle gerçekleşmesi ve denklik de dâhil kadınların her türlü hakkının gözetilmesi, ailede kalıcı huzuru ve mutluluğu sağlamanın önemli bir yolu olduğu kadar, İslâm dininin genel ilkelerinin ve Hz. Peygamber'in sünnetinin gösterdiği bir duyarlılığın da gereğidir. Hz. Aişe'nin, Hz. Peygamber'le evlendiğinde 17 veya 18 yaşında olduğunu gösteren birçok hadis rivayeti bulunmaktadır."⁽⁵⁾

Müslümanlar arasında çocuk yaşta kız çocuklarının evlendirilmesi genellikle İslam'ın temellerinden biri olan sünnet esası üzerinden kurulu. Aişe'nin evlendiğinde 7 yaşında olduğu ve 9 yaşında evliliğin "tamamlandığı" argümanı üzerinden bu tür evlilikler meşrulaştırılıyor. Öte yandan bu meşrulaştırmanın önüne geçmek için Aişe'nin yaşının aslında daha büyük olduğu argümanı yerleştirilmeye çalışılıyor. İslam dininde yorumun önemli bir yeri olduğunu hesaba kattığımızda konu genelde topluma havale ediliyor. Yani kimi hadislerle ve mezheplere dayandırılarak yapılan açıklamalar yeniden yorumlanıp İslam'ın bu konuda açık bir görüş belirtmediği, lakin evliliğin rıza üzerinden kurulması gerektiği söylenerek konu tartışmaya açık bırakılıyor. Gerek Diyanet'in soru-cevap kısmında gerek İslam Ansiklopedisi'nde rıza konusunda uzlaşıyor. ⁽⁶⁾ Çocuk yaşta kızların evlilik oranının yüksek olduğu Malezya gibi ülkelerde ise bazı yazarlar konuyu İslam'ın bir gereği değil kültürel bir devamlılık ve gelenek olarak ele almayı yeğliyorlar. Bu noktada UNICEF'in raporunda değinilen bir meseleyi de hesaba katmak gerekir: "Erken evlilikler, bu ve benzer zararlı geleneklerin sadece halen sürmekte olmalarının değil, yeni toplumsal koşullarda yeniden canlandırılmaları veya yeniden icat edilmelerinin de bir yansıması olabilir."⁽⁷⁾

Yeni toplumsal koşullar, en azından Türkiye'nin Hatay, Urfa gibi sınır illerinde Suriye Savaşı ile oluşmuş durumda. Üstelik araçların olduğu, kârın yüksek olduğu bir "piyasa"dan bahsediyoruz artık: "Aracıyız yani... Vatandaş yanlış anlıyor. Suriye'ye bir alo demesi 10 TL. Masraf yani. 20 gün önce Afyon'da evlendirdim. Cebimden masraf yaptım. Duymuş arıyor, Niğde'den... "Kardeş, Niğde'nin patatesi meşhur, bir çuval getir" diyorum. Patates yoksa sana kız yok!"⁽⁸⁾ Öyle ki geçtiğimiz Şubat ayında CHP Hatay Milletvekili Mehmet Ali Ediboğlu TBMM'ye çocuk gelinler ve Suriyeli kumalar hakkında bir kanun önerisi getirdi. Esasında TCK'nın 230. maddesine göre resmi nikahtan önce imam nikahı kıyanlara 2 aydan 6 aya kadar hapis cezası öngörülüyor: "Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir." Tıpkı çocuk yaşta doğuran kızların doktor tarafından emniyete bildirilmesi gerektiği u y g u - laması ve bazı doktorların, genellikle can güvenliği endişesiyle, durumu bildirmek istememesi gibi bu yaptırımın uygulanmadığı gerçeğini de biliyoruz. CHP Hatay Milletvekili Mehmet Ali Ediboğlu, BM Nüfus Vakfı (UNFPA) 2012 Türkiye verilerine göre, Türkiye'de her 3

evlilikten biri "çocuk yaşta" yapıldığını ve Türkiye genelinde 181 bin 36 çocuk gelin bulunduğu dikkat çekerek, Suriyeli sığınmacıların çoğunun kadın ve çocuklardan oluştuğu da düşünüldüğünde Suriyeli küçük yaşta kızların ikinci eş olarak da alındığı Güney, Güneydoğu illerinde ve ülke genelinde ailelerin dağılmasına neden olduğuna da belirtmiş. Kanun teklifiyle ise aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlara ve resmi belgeyi görmeden nikah kıyanlara cezai yaptırımın 2 aydan 2 yıla çıkartılmasını öneriliyor.

Bize düşen bu yeni kanun tasarısını duyurmak ve bu konuda kamuoyu oluşturmak kadar dinî nikahın resmi nikah yerine geçen meşruiyetini

sadece yasal olarak değil toplumsal olarak da sorgulamaktır. Ayrıca, bu mücadele "kuma getirmek ya da çocukla evlilik yapmak Türk aile yapısını bozuyor" şeklinde muhafazakar argümanlara da sığınmayı gerektirmiyor. Meseleyi temsiliyet düzeyinde ele aldığımızda bile Cumhurbaşkanı'nın evliliği de bir çocuk gelin hadisesiydi.

Çocuk Gelinler

UÇAN SÜPÜRGE, ÇOCUK GELİNLER MESELESİ HAKKINDA ŞİMDİYE KADAR İKİ PROJE YÜRÜTTÜ. ÜÇÜNCÜ PROJE İSE TEMMUZ AYINDA KAMUOYU İLE PAYLAŞILACAK. KONYA İLİNİN PLOT İL SEÇİLDİĞİ SON PROJE YENİ VERİLERİ DE GÜNDEME GETİREBİLİR. FEMİNİST SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ŞİMDİYE KADAR TOPLUMSAL FARKINDALIK YARATMAK ADINA BELGESELLERLE, GÖRSEL ÇALIŞMALARLA VE HABER ARŞİVLERİYLE KONUYU GÜNDEME TAŞIDI, BİRÇOK İLDE TOPLANTILAR DÜZENLEDİ.

Yaklaşık 1 milyona yaklaşan Suriyeli mülteci akınının toplumsal etkilerini, çaresiz kız çocuklarını bölge erkeklerine kuma yapmakla azaltmaya çalışmak devletin acizliğini, din maskesinin kullanışlılığını ve muhafazakar ahlakın ikiyüzlülüğünü oldukça iyi karikatürize ediyor. Yine Milliyet'in yaptığı haberde geçtiği gibi: "İki yıl önce 10 bin TL'ye el sıkışılırken, şimdilerde 1000-2000 TL arasında pazarlık yapıldığı telaffuz ediliyor. Güneydoğu illerinde 'başlık parası' adıyla 3 ila 5 bin TL'ye anlaşıyor. Bir esnafın deyimiyle: 'Patatesin kilosu 2 olan da var, 5 de...' Peki 'patates'in değeri' neye göre belirleniyor? 'Yaşına veya güzelliğine göre değişir' deniyor".

Dipnotlar

1. UNICEF Türkiye, "Türkiye'de Çocukların Durumu," 2013. <http://www.unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=50>
2. TBMM, Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor, 2010. http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf
3. UNICEF, "The State of World's Children," 2013. http://www.unicef.org/sowc2013/files/SWCR2013_ENG_Lo_res_24_Apr_2013.pdf
4. Alıntılanan yer: http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/08/16/feature-01
5. TBMM, Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor, 2010, s. 23.
6. Bkz. <https://kurul.diyaret.gov.tr/SoruSor/KonularaGoreSorular>
7. UNICEF Türkiye, "Çocukların Durumu: Erken Evlilikler," 2013.
8. Mehveş Evin, "Suriyeli Muhalifler -1," Milliyet, 27.01.14. <http://gundem.milliyet.com.tr/suriyelilerle-evlilik-ticarete/gundem/detay/1827612/default.htm>

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
TARAFINDAN DÜZENLENEN ÇOCUK EVLİLİKLERİ AFİŞ TASARIM
YARIŞMASINDA DAMLA DURMUŞ'UN MANSİYON ÖDÜLÜ ALAN
ÇALIŞMASI.

GIRGIR DERGİSİ 21-28 KASIM 2012 KAPAĞI, "TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK) VERİLERİNE GÖRE TÜRKİYE'DE 'ÇOCUK GELİN' SAYISININ 181 BİNİ AŞTIĞINI BİLDİRDİ."

Türbanlı Ateistler

Nesrin Dumlupınar

Tamamen katıldığım en güzel sözlerden birisidir bu söz: “Doğaya her türden aykırılık, günahtır. En günahkâr insan, rahiptir: o, doğaya aykırılığı öğretir.” Dünyaya gelişimizden itibaren kendi doğamızdan koparılıp yapay bir dünyaya sürüklenmiyor muyuz? Paket programlar küçücük beynimize din, gelenek ve toplum kuralları olarak yükleniyor mu? Hayali karakterlerin gerçek olmayan dünyalarından etkilenen çok az kişi vardır aramızda. Bu programların temizlenmesi çok uzun bir süreç gerektiriyor. Dini yönleri sadece bayram vb. ritüellerden oluşan bir ailede dünyaya gelmişseniz daha şanslısınızdır. En azından soru sormanız engellenmez ve daha özgür düşüncelere daha erken yaşlarda sahip olursunuz. Ama benim gibi Nakşibendi tarikatına bağlı bir dedenin evinde dünyaya gelerseniz, kurtulma şansınız daha zordur. Zordur çünkü hapisane kuralları sizi daha küçük yaşlarda

“DOĞAYA HER TÜRDE AYKIRILIK, GÜNAHTIR. EN GÜNAHKÂR İNSAN, RAHIPTİR: O, DOĞAYA AYKIRILIĞI ÖĞRETİR.” FRIEDRICH NIETZSCHE

sınırlamaya başlamıştır. Hele kız iseniz giysilerinizle başlar kurallar. Okul formasının kısa olmaması gerekir. Yaz aylarında bile külotlu çoraba mahkûm edilirsiniz. Günahtır çıplak etiniz gözükmecektir. Nedenini bilmezsiniz. Gözükmecektir o kadar. Herkes rahatça koşup oynarken siz ter içinde kalırsınız. Eve geldiğinizde isilik olan yerlerinizi kaşıktan uyuyamazsınız. Daha çocuksunuz ve sınırlamalara rağmen yine de büyümek istemezsiniz. Çünkü büyüyüp ergen olursanız günah defteriniz açılacaktır ve namaz gibi sıkıcı ibadetlerle yükümlü olacaksınız. En önemlisi sadece etek boyu ve külotlu çorapla kalmayacak, saçlarınızı örtmek zorunda kalacaksınız. Rüzgârın saçlarınızda dolaştığını hissedemeyeceksiniz. Büyüdükçe ölecek öleceksiniz.

Dindarlığın insanı doğasından ko-

pardığı bir gerçek... Ve doğasından kopan her canlı hem kendi bireysel sisteminde bozulmalara uğruyor hem de yaşadığı ortamın sistemine zarar veriyor. Burada dindar insanların kendine ve çevresine verdiği zararlardan kısaca bahsetmek istiyorum. Her birimiz sosyal varlıklarız. Yemek içmek yatmak vb. temel ihtiyaçlarımızın yanında eğlenmek öğrenmek dost edinmek sohbet etmek gibi çok önemli ihtiyaçlara da sahibiz. İnançlı bir insanın bu ihtiyaçları sınırlıdır. Kendisine benzeyen insanlarla ilişki halindedir. Kendi inançlarına göre kitap okur. Hatta anlamadığı dinin dilinden okur. Başka türlü kitaplar yasaktır. Çünkü dinden çıkması ihtimali vardır. Seçtiği TV kanalları izlediği filmler ve tiyatrolar onun tarzına göredir. Özellikle kadınsa cinsel ihtiyacını evlenmeden gideremez. Kimisi rahibe hayatı yaşar, bu tip insanlara baktığınızda sinirli ve mutsuz olduklarını görürsünüz. Hatta bazıları size hakaret dahi edebilir ki bu başıma kapalı bir kadın tarafından geldi. Dolayısıyla hem kendini hem de beni mutsuz etti. İşte toplumsal bir zarar... Bazı kadınlar da dinde günah olmadığını düşündüğü daha ergenliğe girmemiş yani yanında soyunmasına sakınca görmediği küçük erkek çocuklarına tacizde bulunurlar. Bunun sonucu daha vahimdir. Küçük yaşta tacize uğrayan bu çocuklar cinsellikten nefret ederler. Ya da kadınlardan nefret ederler. Yapılan araştırmaların sonuçları göstermiştir ki bu erkek çocuklarından bazıları ileride pedofili rahatsızlığı göstermişlerdir. Zincirleme gelen bu etkenler toplumu huzursuz etmektedir. Ama kimse suçun kaynağına inmez, herkes suçluyu linç etme peşindedir. Oysa

suçlu herkeştir. Ve en önemli etken, din ve bastırılmış cinsel isteklerdir. Görünende ise iki kurban vardır. Biri katil biri maktuldür.

Toplumun ve dinin hapisanesinde yaşayan insanlar sürekli mutsuzdurlar. Bu nedenle şeriat isterler. Kendi sahip olamadığı özgürlüğe kimsenin sahip olmasını istemezler. Bilinçaltılarında sınır tanımaz bir kıskançlık vardır. Ama bilinçli olarak bunu fark edemezler. Etrafındaki insanları sürekli uyarmaya çalışırlar. Kendilerini kandırırlar onların cehenneme gitmesini istemediklerini düşündüklerini sanırlar. Oysa topluma bir bakın kim kimin yardımına koşuyor ve kim kimin felaketini önlüyor. Eğer gerçekten ciddilerse neden zor durumdaki insanlara yardım etmiyorlar. Neden onları bu yüzünde cehenneme terk ediyorlar. Hatta kendilerine inanmadığınızı anladıklarında sertleşmeye ve daha da ileri giderek küfretmeye başlıyorlar. Onların amacı sizi kurtarmak değil kendi doğrularını kaybetmekten korkuyorlar. Çünkü ellerindeki baston gitmek üzere o kadar çile çekilmiş ki mutlaka ödülünü almalılar. Sizi kurtarma çalışmaları da tanrıya yalakalık yapmaktan öte bir şey değil. Eğer gerçekten öyle olsaydı yani sizi kurtarmak isteselerdi tanrıya cehennemi kaldırması için dua etmeleri gerekirdi. Ne yazık ki bunun tam tersini cehennemin olmasını tanrıdan daha çok arzu ediyorlar. Sırf bizim haksız olduğumuzu kanıtlamak için diri diri yanmamıza razı oluyorlar. Böyle bir algıya sahip olduklarını bile fark edemiyorlar.

Çocukluğumu düşündüğüm de, ateist eylemlerin daha o zamanlardan başladığını görüyorum. Babaannemle gittiğimiz teravih namazlarında sıkılır. Herkes secdeye gittiğinde ben gitmezdim. Ara sıra, bulunduğumuz kadınlara özel balkondan gizlice aşağıya bakardım. Yasak olan her şeyi çiğnemeye o zamanlardan başlamıştım. En çok sorduğum soruysa “ne-

den tanrı Âdem’le Havva’nın yanına bir çift daha yaratmamış da çocukları evlenmiş” olurdu. Aldığım cevaplar beni tatmin etmezdi ve yenilerinin eklenmesine sebep olurdu. Siyah insanlar nasıl olmuş? Verilen cevap çok komikti. Efendim Nuh peygamber uyurken oğullarından biri onun cinsel organını görmüş ve peygamber onu lanetleyip siyah yapmış. Onun soyundan gelenlerde siyah olmuşlar. Cevaba bakar mısınız bir ırkı küçük düşürmek için ne yalanlar uyduruyor. Böyle saçma cevapların içinde gerçeği öğrenmek isteğimle geçti çocukluğum anlamsızca. Şimdi elimde olsa zihnime format atırp kendi istediğim programları yüklemek isterdim. Ama bunun imkânsız olduğunu biliyorum. En azından şimdilik ileride bilim ihtiyaç halinde bunu geliştirecektir kim bilir?

Keşke başörtüsü sadece saçları kapatsaydı diye birçok kez düşünmüşümdür. Başını örtmüş bir kadın yaşam tarzını da değiştirmek zorunda ve düşünce sistemini de ona göre ayarlamalı. Bir eşcinsel hakkında kendi özgün fikirleri olamaz. Onun eşcinseller hakkında ne düşüneceğine dini karar verir. İdam hakkında bir fikri olamaz çünkü din kuralları koymuştur. Hiçbir zaman dinin neden köleciliği değil de dedikoduyu

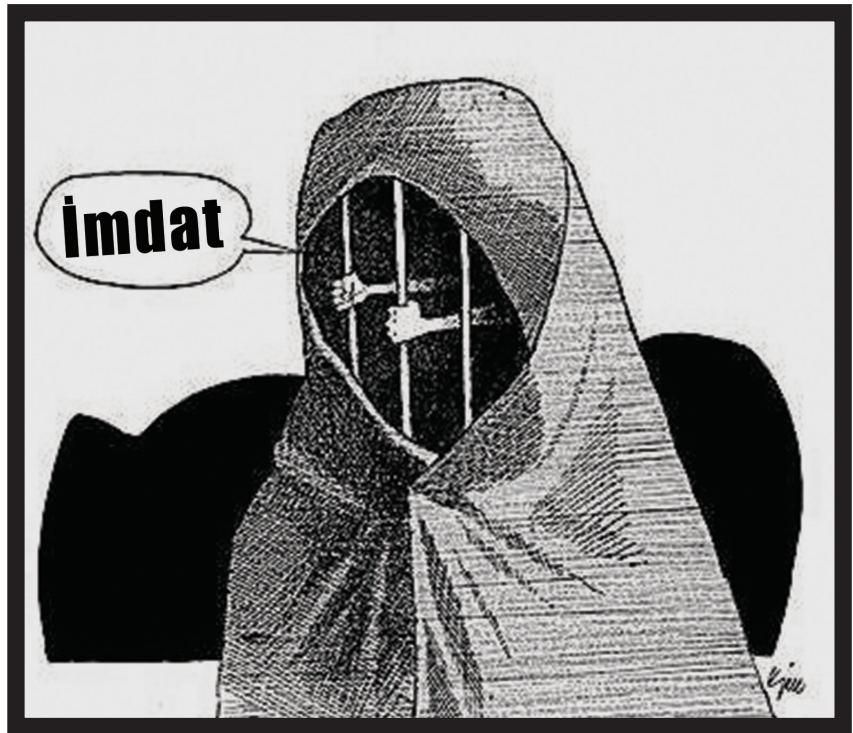
yasakladığını sorgulamaz. Hangisinin daha önemli olduğuna tanrı karar vermiştir ve vardır bir hikmeti. Yarı açık bir beyin ve dış dünyaya kapalı bir kadın... Önce özgün fikirlerinden sonrada kendinden vazgeçmeye başlar. O erkekler için var olduğuna inanır ve itaat eder. Cinsel dürtüleri bastırılmıştır. En doğal olması gereken sevmek ve sevilmek fiilleri sözcük dağarcığında yoktur. Aile baskısı altında kapatılmış genç kızlar aslında farkında olmadan ateist eylemlerde bulunarak sevdikleriyle gizlice buluşurlar. Evet, ateist eylemdir, onlar inkâr etse bile durum tam tamına budur. Neden mi? Çünkü tanrıdan çekinselerdi onun gözleri önünde el ele dolaşmazlardı. Çekindikleri korktukları aileleri ve konu komşudan başkası değildir. Tanrı’nın cehennemi akıllarına bile gelmez. Bir iki namaz bir iki dua ve tövbe ettin mi işler çözülür. Ama aileleri daha tanrıdan daha korkunçtur. Duyduklarında verecekleri tepki tanrı kadar sessiz olmayacaktır. O genç kızların içlerinden geçen fırtınaları tahmin etmek hiç de zor değildir. Cehennemde yaşıyorlar. Ve öldükten sonra ikinci bir cehennemle korkutuluyorlar. Ayrıca bu kızların tek düşmanı aile ve komşular değildir. Toplumun içinde başörtüsüne karşı olan, kendilerini laik diye adlandıran özgür-

lklere tahammülsüz, başka yönden yobazlar da vardır. Onlar da bu kızların sevdikleriyle el ele görmekten ve teşhir etmekten mutluluk duyarlar. Bak gördün m başı kapalı ama yaptığı şeylere bak. Eskiden sosyal medya yoktu, biraz daha rahattı insanlar. şimdi ise kendinizi her an nette görebilirsiniz. Bak başı kapalı ama poposunu açmış. Başı kapalı ama dar pantolon giymiş. Oysa kimse onların kadın olduğunu ve doğasında süslenmek giyinmek gibi her kadının hakkı olan şeyleri yaptığını düşünmez. Onları daha çok o buhranın içine iter. Eğer kapalıysa öyle yaşamalı. Birileri çıkıp demeli ki, utanmayın yaptıklarınız sizin en doğal hakkınız. Kendi giyiminiz sizi ilgilendirir. Kendi vücudunuzun sahibi sizsiniz. Sizler bireysiniz. Eğer toplum en azından bunu yapmayı becerebildiği gün herkes daha mutlu olacaktır. şimdi bu yazıyı okuyan inançlı arkadaşlar varsa, eminim akıllarından şunu geçirecekler. Ne yapsınlar yani önüne gelenle yatsınlar mı? Hayır, ben onu demek istemiyorum. Yatarlar yatmazlar buna onlar karar vermeli diyorum. Verdikleri her karar kendilerine ait olmalı diyorum. Zorla başları rtlyorsa en azından elbiselerine ya da pantolonlarına karışılmamalı diyorum. Hepsi bu.

Başörtüsü takanların içinde bile ayrımcılık vardır. Nasıl mı? İçinde olmayanlar tam olarak bilemez. Başınızın ne şekil kapalı olduğu bile önemlidir. Hatta rengi siyah olanlar daha bir makbuldür. Bazı tarikatlar ise başörtüsüne bile karşı çıkar. Onlar arşaftan başka bir şey giymeyi dahi hoş karşılamazlar. Bu grupların içinde öyleleri vardır ki başı açık kadınlarla konuşmazlar çünkü başı açık kadını erkekler gördüğü için erkeklerden sayılırmış ve mahrem olurmuş. Neyse üç sene önce yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum. Kızımı evimizin önündeki parka zaman buldukça çıkarıyorum. Dolayısıyla pek çok kimseyle tanışmak zorunda kalıyorsunuz. Çünkü ocuklarınız

oynuyor vs. derken park ailesi gün geçtikçe artıyor. Bir gün çarşaflı bir hanım hızla yanımızdan geçti. Ve onun arkasından yine başörtülü iki kadın konuşmaya başladı. "Bak selam bile vermeden geçti" dedi bir tanesi diğeri ise "Kuran hocası ya hava atıyor herhlde" diye cevap verdi. Ama ben onun acelesi olduğunu hatta bizi fark etmediğini anladım. İki gün sonrada o hanımı parkta bir çocuğu hızlı hızlı sallarken gördüm. Kız çocuğu ağlıyordu yavaş salla diye. Ama o gülerek devam ediyordu sallamaya. Kızımı yan taraftaki salıncağa götürdüm. Tuhaf bir bakışı vardı. Çaresizlik içinde çırpınıyor gibiydi. Sanki her an çığlık atacak sanırdınız. Gz göze geldiğimizde gülümsedim. Glmsememden cesaret alarak "Sizin kızınız mı" diye sordu. Onayladıktan sonra salladığı kızın kim olduğunu sordum. Yeğeniymiş. Arka taraftaki bankta oturan çarşaflı kadını işaret ederek yengem dedi. Hamile ikinci çocuğuna dedi. Bende darısı senin başına dedim. Ağlamaklı bir gülüşle gülümsedi. "Var mı, damat adayı?" diye sordum. nce yengesine baktı duydu mu, diye. Sonra bana dönerek anlamsızca nasip dedi. O günden

sonra her karşılaşmamızda bana selam verdi. Sonradan ğrendim. Adı Ayşegül imiş... Yaşı da yirmi bir... Bir sevdiği varmış. Fakat ailesi çocuğun abisi "ikici" diye vermiyormuş. Ama sevdiği geç hacca dahi gitmiş. Kendisi, ilkokuldan sonra okutulmamış. Kuran dersleri veriyor ve okumalara gidiyormuş. Geri kalan zamanında hamile olan yengesine yardıma gidiyormuş. Görünürde din kurallarını bilen ona göre yaşayan ya da yaşatılan bir geç kız. Abisinin evindeyken bir odaya kapatılıp elinden cep telefonu alınmış. Ve Ayşegül hayatının ateist eylemini gerçekleştirmiş. Kendini onuncu kattan aşağıya bırakmış. İncancının söylediği intihar edenlerin sonsuza kadar cehenneme gideceğini bile bile atlamış. Atlarken ne düşünüyordu bilemiyorum. Yaptığı doğru mu? Değil mi? Tartışılır. Ama onun şuan zgr olduğunu biliyorum. Ait olduğumuz doğayla bütünleşti. Onun vücudu böcek olarak özgürce dolaşacak. Ağaç olarak yağmuru rzgarı dallarında hissedecek. Yaşarken din-dar ölmeye karar verdiğinde kendisi bilmese de o bir ateistti. Sessiz tanrının sunduğu hayatı yaşamak istemedi.

'Her Kürtaj Bir Uluderedir'

Serap Çelen

1983'den 25 Mayıs 2012 gününe kadar kürtaj Türkiye'de tartışılan bir konu değildi. 29 yıl önce kürtaj yasallaşmıştı. Ta ki RTE 25 Mayıs Cuma akşamı "Kürtaj cinayettir. Her kürtaj bir Uluderedir. Kürtaj bu milleti dünya sahnesinden silmek için sinsice bir plandı" sözlerini söyleyene kadar. Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi Türkiye'de Kürtaj Tartışmaları başlıklı bir bildiri yayınladı.

Kadınlar tarih boyunca istediklerinde anne olmak için ve doğru zaman değilse anne olmamak için neleri feda edebileceklerini defalarca gösterdiler. Bu bizim bildiğimiz tarih çünkü bu Türkiye'nin tarihi. Türkiye 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşında yıkıcı boyutta nüfus kaybı ile çıktıktan sonra devlet kürtaj ve doğum kontrollerini yasakladı. İlk dönem liderleri bu önlemleri savaşta kaybedilen tüberküloz ve sıtma gibi hastalıklar nedeniyle azalmaya devam eden nüfusun arttırılması için gerekli görmüşlerdi. Ayrıca tarıma dayalı olan ülke ekonomisinin yeniden güç kazanması için insan gücüne ihtiyaç vardı. Geniş aileler doğurmak için teşvik edilmiş. Bir milletin gücü nüfusu ile ölçülür gibi sloganlar dilen dile dolaşmış. Altı ve üzeri çocuk sahibi olan kadınlar maddi olarak desteklenip madalyalarla onurlandırılmışlardı. Süreç 1960'larda nüfus patlaması sorununu ortaya çıkarana dek devam etmişti. Cumhuriyetin kuruluşundan beri ülkenin nüfusu ikiye katlanmış, nüfus patlaması ekonomik olarak gelişmesini engelleyecek temel problem olarak görülmeye başlanmıştı. Bu duruma ek olarak kürtajın yaygın bir şekilde uygulandığı yönünde gittikçe artan deliller 1965 yılında nüfus planlaması kanununun meclisten geçmesine neden

olmuştu. Verilere göre o dönem de yılda 400 bin yasadışı kürtaj gerçekleşiyor ve her yıl özellikle kırsal bölgelerde yasadışı kürtajların neden olduğu komplikasyonlar sonucu 12 bin kadın hayatını kaybediyordu. Nüfus planlama kanunu ile doğum kontrolü yasallaştı. Aile planlaması klinikleri açıldı. 1970'li yıllarda Türkiye'deki kadınların üçte birinin en az bir kere kürtaj oldukları tahmin ediliyor. Başka bir değerlendirmeye göre ise yıllık 200 bin ile 400 bin arasında kürtaj gerçekleşmiş. Gerçek şu ki yasal olsun olmasın hamile olmak istemeyen kadınlar hamileliklerini sonlandırmak için ellerinden geleni yapacaklardır. Hamileliklerini sonlandırmak için canından olan nice kadınlar vardır.... Yenileri de olacaktır. Bildiri Mary Lou O'neil imzası ile yayımlandı. 20 Haziran 2012

Gerçekten okuması anlaması gereken kadınların haberi olmayacak bir bildiri bu.

Türkiye Başbakanı kürtaja karşı söylemler verirken Danimarka ve Norveç'te akraba evliliklerinin yasaklanmasının önde gelen savunucusu Dış İşleri Bakanı Jonas Gahr Støre İşçi Partisi adına açıklama yaptı. Bakan Støre ağır bir gerçekle karşı karşıyayız. Akraba evliliğinden kaynaklanan ölü doğumlar, hastalıklar, genç yaşta ölümler söz konusu. Støre

İşçi Partisi olarak mutlaka yasaklayacaklarını söyledi.

Akraba ve çocuk evliliklerinin istismar edilen ülkemizde bizim politikacıların söylemlerinin bu ve benzeri söylemlere benzemediği fark edilmektedir.

Türkiye'de sokak çocuğu sayısı 42 bin. TBMM yaptığı araştırma raporuna göre 1641 . Sokakta çalışan çocuk sayısı 16577. Uyuşturucu kullanan çocuk 2550.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na göre yaklaşık 17 milyon çocuğun 1 milyonu çalışıyor. Adalet Bakanlığı verilerine göre de yılda 7000 çocuk tecavüz ve taciz uğruyor. Ülkemizde 42 bin çocuğun sokakta yaşadığı gayri resmi rakamlara göre 200 bine yakın çocuğun sokakta yaşamını sürdürmeye çalıştığı belirtiliyor. Eski Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin MHP Ankara Milletvekili Özcan Yeniçeri'nin önermesine yanıt verdi. 2007'de sokak çocuğu sayısının 2012 24'e düştüğünü iddia etti. İstanbul'da 15, Ankara'da 5, İzmir ve Samsun'da 2'şer çocuk sokakta yaşıyor yanıtı verilmiştir.

Hükümet ve yasalar kadının yanında değil. Bu yüzden kadınlar güçlü olmak zorunda. Ve bakamayacağı çocukları doğurmamalı.

Bilim Soma'da 'Fıtrati' Yalanladı

SOMA FACİASI İÇİN BAŞBAKAN ERDOĞAN

"LİTERATÜRDE İŞ KAZASI DENİLEN BİR OLAY VARDIR.

BUNUN YAPISINDA FITRATINDA BUNLAR VAR" DEDİ.

TEPAV VERİLERİ İSE ERDOĞAN'IN İDDİALARININ

AKSİNİ GÖSTERDİ.

300'den fazla insanın yaşamını yitirmesine neden olduğu belirtilen Manisa Soma'daki maden faciası Türkiye'yi yasa boğdu. Soma Belediyesi'nde kameraların karşısına geçerek konuyla ilgili konuşan Başbakan Tayyip Erdoğan, "Arkadaşlar yani biz bir defa bu tür ocaklarında, kömür ocaklarında bu olanları, lütfen buralarda bu olaylar hiç olmaz diye yorumlamayalım. Bunlar olağan şeylerdir. Literatürde iş kazası denilen bir olay vardır. Bunun yapısında fıtratında bunlar var" dedi.

Öte yandan, konuyla ilgili bilimsel verilerin değerlendirildiği Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) raporuna göre, 100 milyon ton kömür üretimi başına düşen ölüm sayısı ABD'de yıllara göre en fazla 6'ya kadar çıkarken, Türkiye'den verilerin 900'ü bile geçebildiği kaydedildi. Ayrıca, Türkiye'de madencilik sektöründe gerçekleşen ölümlerin, dünya ölçeğinde en önemli iki kömür üreticisi olan ABD ve Çin'den daha fazla olduğu belirtildi.

İTÜ'de Gerici Tehdit İlanı

İstanbul Teknik Üniversitesi'nin (İTÜ) bahar şenliklerine karşı bildiri yayınlayan "İTÜ'lü Müslümanlar" adlı grup, kamuoyunun yoğun tepkisiyle karşılaştı. Şenlikler öncesi sosyal medyada kendilerini "İTÜ'lü Müslümanlar" olarak adlandıran bu grubun söz konusu ilanında şu ifadeler yer aldı: "Görmek istemediğimiz ve bize rağmen yapılan modern cahiliye bu festivallere karşı bütün Müslümanları rahatsız olmaya davet ediyoruz"

Üniversite panolarına izinsiz şekilde ve kimler tarafından asıldığı bilinmeyen ilanlarla "Kampüsümüzün erotik eğlence kültürünün pazarı haline getirilmesinden rahatsız" şeklinde tehdit mesajı verildi. Konuyla ilgili değerlendirme yapan bir üniversite öğrencisi ise "Kadınla erkeğin yanyana gelmesinden sadece erotizmi anlıyorlar. Üstelik herkesi kendileri gibi sanıyorlar" dedi.

İTÜ BAHAR ŞENLİKLERİNİ HEDEF GÖSTEREN VE KENDİLERİNE "İTÜ'LÜ MÜSLÜMANLAR" DİYEN BİR GRUBUN İLANINDA, "GÖRMEK İSTEMEDİĞİMİZ BU FESTİVALLERE KARŞI RAHATSIZ OLALIM" ÇAĞRISI YAPILDI.

İlk Ateist TV Kanalı Açılıyor

TEMMUZ AYINDA İLK ATEİST TV KANALINI AÇACAKLARINI DUYURAN ABD ATEİSTLER DERNEĞİ, "AMACIMIZ ATEİSTLERİ KANALIMIZ ETRAFINDA BİRLEŞTİRMEK" DEDİ.

ABD Ateistler Derneği (American Atheists) Başkanı David Silverman, Temmuz ayında ilk Ateist TV kanalının yayına başlayacağını açıkladı. Stanford Üniversitesi tarafından düzenlenen ve birçok ateistin ve insan hakları savunucularının katıldığı toplantıya konuşmacı olarak davet edilen Silverman, Temmuz ayında yayın hayatında başlayacak olan kanalın 7/24 yayın yapacağını ve yedi milyon kullanıcıya ulaşmayı hedeflediklerini belirtti.

İsmi henüz belirlenmemiş olan Ateist kanalın, ücretsiz bir internet yayın servisi olan Roku üzerinden izlenebileceği hatırlatılırken, ABD Ateistler Derneği'nin iletişim sorumlusu Dave Muscato da konuyla ilgili olarak "Ateist içerik yaratıcılarından çok farklı katkılar bekliyoruz. Amacımız şu anda YouTube üzerinden kendi bireysel kanallarında içerik paylaşan ateistleri kanalımız etrafında birleştirmek" dedi.

250 Avroya 'Şeytan Çıkarma'

KATOLİK KİLİSESİ, ROMA'DA 250 AVRO ÜCRET KARŞILIĞINDA "ŞEYTAN ÇIKARMA KURSU" DÜZENLEDİ VE AMAÇLARININ SATANİZME KARŞI BİLİNCİ ARTIRMAK OLDUĞUNU İDDİA ETTİ.

İtalya'nın başkenti Roma'da Katolik Kilisesi tarafından "şeytan çıkarma kursu" düzenlendi. 5 ila 10 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen "egzorsizm ve özgürleştirme duası" adı altındaki kursa, 33 ülkeden katılım olduğu savunuldu. İngiliz medya kuruluşu BBC'nin haberine göre, kursa ilgi gösterenler arasında şeytan çıkarma ayininde uzmanlaşmak isteyenlerin olduğu öne sürüldü.

Katolik Kilisesine bağlı Sacerdos Enstitüsü tarafından bu yıl dokuzuncusunu düzenlenen "şeytan çıkarma" kursunda, katılımcılardan 250 avro alınması ise ayrıca dikkat çekti. "Şeytan çıkarma" için ücret talep eden Katolik Kilisesi, amaçlarının büyüye ve satanizme karşı bilinci artırmak olduğunu iddia etti.

Sanatçı ve Din İlişkisi Üzerine Kuramlar

Turgay Terdi

Mediokratlaşmayan Sanateizm

Değişimin büyük yadsıma süreçlerine yaklaşım eyleyciliğinin, bileşimleri üzerinden bir süreçtir. Yabancılaşmaların dayanak noktalarına kaynağı belli yaptırımlar ve her türlü arınmaya ufuklar aralayabilir. Yaratıcı deha tanrı mitiyle etkilenen insanların, hayatlarımıza ve eserlerimize yıkıcı düşünceler etkileri ne olmuş ve ne kadar daha sürecektir. Statikleşme mi, dinamizm mi; bireyselleşme mi, toplumsallaşma mı; korku mu, cesaret mi? Tüm özgürlükler olsunculara haklılık ve doğruluk üzerinden cevaplar pratiğimizi ulaştırabilme düzeyinde bir din dışı düşünsel formlar üretilmelidir.

Neosanatımız üzerindeki zeminlerde septik düşüncelerde din ve sanattaki çağdaş sanata kadar olan yorum ve üretimlerinde çoğunlukla empozize olmuş mitsel yüksek alt yapıya saldırmış somut geleneksel tekrarlara karşı teşhirciliğe girişmiş alana yani oyuna rolünü kendi yöntemini seçerek bedeninden kodlanmışlıkları kovarak kurtulup yeni birçok kuralları inşa edebilecek düzeye gelmiştir.

Peki sanatçımızın habitusu nasıl oluşmuştur?

Bedenselleşmiş Hali

Bireyimizin zekasına ve ampirik düşüncelerine nitelikli kaynaklardan imgesel görsel bilgileri entegre edip kabullen-

miş midir? Kültürel olarak ailesel çevresel etkileşimleri ne sıklıkla ve ne derecede olmuştur. Yedi göbek sanatçı ya da sanatsever olduğunu belirtirken bir düşüncenin mi yoksa hayatı anlamlarından beri yalnız olarak estetiğin hiçbir hazını almadan, uyarılmadan daha istençli olarak kendini formelleyen bir beden midir?

Nesneleşmiş Hali

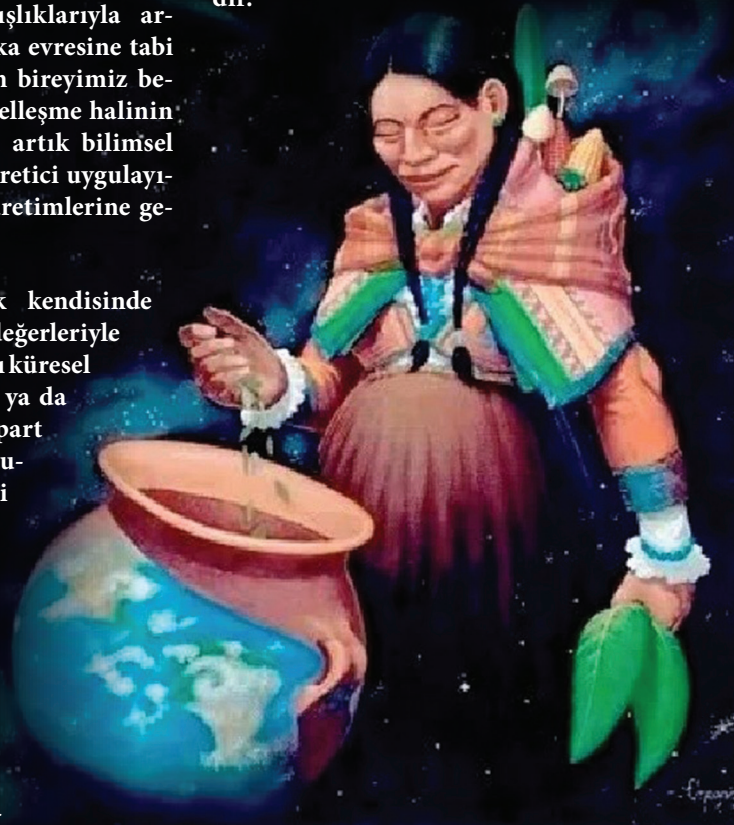
Bireyimizin selektif olup olmadığının konusunda kendisine hazır olarak sunulmuş metalara sahiplikten veya kendisinin sahip olmadan içselleştirilmiş bazı nesnelere sahip midir?

Kültürleşme Hali

Farklı yaşamışlıklarıyla artık yaratıcı zeka evresine tabi olmaya çalışan bireyimiz bedenselleşme ve nesnelleşme halinin devamını sağlarken artık bilimsel bir bakış açısıyla öğretici uygulayıcı aktarıcı yaşayış üretimlerine geçebilir mi?

Sanatçımız artık kendisinde saklı olan özgüven değerleriyle vitrindedir. Yaşadığı küresel dünyaya uyarlanma ya da karşı uyarlanma apart durumlarında bulur kendini. Yeterli bilinç ve deneyim kazandıysa mobbingden daha ileri bir uç olan simgesel şiddete maruz kalır. Bu kültürel olarak da inanç bağlamında her zaman kendisine hissettiri-

li. Sanat ve dinin kaynaklarının ilk çıkış özlüğü kimi zekaların bir ortak bir payda da buluşup bu iki kavramın kendi dünyalarında yanlış etkilenme süreçlerine tekrar tekrar edimlenmesine sonuç olmaktadır. Dinin doxası kanıtlanamayacak tanrı sanatın doxası sanatçı ve yapıtının dinamizmini etkilemektedir. Yaratıcı zeka olabirliği, olma isteği her türlü alanı kapsayan bu tanrı ve etkileşimlerine bilimsel yöntemlerle sorgulamasının verdiği doğaya uygunluklar sonucunda salt steril bir sanat ve düşünce icratları gerçekleştirilebilir. Hem bedenin hem aklın epey niteliksiz yapay inanç ve ritüellerinden acı çekmesi günümüz varlığında sonsuza değin uğurlanmalıdır.

Ali UYUMAZ

Her şey soru işaretiyle başladı. Sonra soru işaretinin önündeki olayların gidişatı bir takım rahatsızlıklar vermiş olmalı ki çok soru sormak eşittir azarlanmak olmuştu benim için. İşte o noktada daha az soru sormaya başladım. Yani insanın düşünsel normal gelişiminin bir açıdan tehlikeli olacağı algısı bende yer etmişti, ettirilmişti. O za-

man nezdindeki bük yüklerimce ve artık çoğunluğun doğrularını yalamaya başlamıştım. Sonuç olarak bende artık bir dindardım. Tabi yazımın mevisinden anlayacağınız üzere bu böyle gitmedi. Gelelim olayların değişimine... Artık ergenliğimin son voltalarını atıyordum ki ,ergenlik işte; 'neden' ve 'nasıl'a itti beni, işte orda potansiyel ötekiydim. Düşünmek dostum düşünmek, cevap ordayken dönüp duran bütün karmaşalara verilen en güçlü ve doğru tepki oydu. Bir kere o tepkiyi kendinize içselleştirip sorgulayan rasyonalist bir mekanizma kurduğunuzda en başa dönüyorsunuz. Öze, soru soran sıska bacaklı, ama benim diyen yetişkinlerden daha korkusuz ve özgür

hale... Artık benim nezdimde toplumsal dogmalara karşı savaşında insan toplumun en zor sorularını sorar; "Din?" "Tanrı?". Tam bu noktadaki süreç beni dinsizliğe götürdü. Tanrısız diyemiyorum kendime çünkü bir noktada açıklayamadığım yerde 'tanrıdır ne yapsa yeridir' kolaylığına kaçıyorum. Ama gelgelelim dinlerde bu geçerli değil. Maddeleştirirsem daha açıklayıcı olabilirim; kendisinin dışındaki bütün inançları reddeden en büyük faşizm dindir. İnsanların iyilikleri karşısında ödül, kötülüklerinden ötürü ceza alacağını söyleyen (ki bu insani bir uygulamadır) ve bu çerçevede insanların ödül için yaptığı acınası girişimler ona keza ceza almamak için yapılan uygulamalar sistemi dinlerdir... Sonuç mu? Onuda yazmayım artık...

Yapay Zeka

Erhan Kılıç

Söz konusu yapay zekâ veya robot olduğunda akla ilk gelen Skynet'tir. Ya da Terminator (yokedici) filmini izleyip sonra da üstüne düşmeyen genel kitle için Terminator gelir akla sadece. Çocukluğumun güzel filmiydi.

Özellikle 2. filmi Judgment Day (Kıyamet Günü) başyapıtlar arasında diyebiliriz. Kaç defa izlediğimi hatırlamıyorum. Birçok kişinin bildiğinin aksine Terminator filmi dışında bir sürü kitapları var. Konumuza dönelim. Her yazılımcının belki de bir kere aklından geçmiştir. Yapay zekâyı yazabilmek. Ben de şu an yeni yeni web programlamaya girdiğim halde bu düşünceye sahibim. Fakat ben daha gerçekçiyim ve yapay zekânın şu anki teknolojiye imkânsız olduğunu biliyorum. Sebepini açıklayacağım.

Öncelikle şunu belirtelim. Skynet, terminator, gelecekte gelen makineler (şu anki fizik yasalarına göre geçmişe gitmek imkânsız ve değişmez ise belli başlı şeyler gelecekte de imkânsız) hepimiz için bir bilim kurgu ve hayal ürünü gibi gelse de birisi için öyle değil. Yapay zekâ araştırmacısı Steve Omohundro yakın zamanda bir makale yayınladı. Ona göre bırakın bilim kurgu ya da hayal ürünü olmayı şu an bile yapay zekanın geliştiğini söylüyor.

TERMINATOR

Omohundro konuya otonom sistemlerin kaçınılmaz olduğundan bahsederek giriş yapmış. Bu otonom sistemler kendi kendine karar verebilen sistemlerdir. Uzağa gitmeyin böyle sistemler hayatımızda. Mesela büyük veri ile (bununla ilgili yazıma buradan ulaşabilirsiniz: GELECEĞİN TRENDİ BÜYÜK VERİ - BIG DATA) hangi gün ne ile ilgilendiğinizi, neyi araştırdığınızı, ne satın alacağınızı, tatile gidecekseniz gitme niyetinizi bilen bir sistem var hazırda. Bunu bilen google ve facebook sistemleridir ki bu bilgilere göre size en uygun reklamları gösterebilirler. Mesela ben bir çok işimi yapabilmek için ufak bir tablet bilgisayar araştırmamı yaptım. Daha sonra her girdiğim sitede tablet bilgisayar reklamları çıkmaya başladı. Tabi ki şunu belirtmekte fayda var tarayıcımda google hesabım oturum açılmış durumdaydı. Siz de deneyebilirsiniz. Bunlarında dışında insansız hava uçakları ve şu anda geliştirmeleri yapılmakta olan ve gelecekte orduda yer almasını planladıkları robot askerler var. Ve bunlar otonom olacaklar yani karşısındaki insanı öldürüp öldürmemeye onlar karar verecekler. İnsanlar değil. Bu gerçek.

Omohundro şu şekilde devam ediyor. Bu otonom sistemler işi daha çabuk bitirebilmek için (burada bulut bilişim yani internet üzerindeki sistemlerden bahsediyor) daha fazla

işlem gücü talebinde bulunacak ve bu işlem gücünü elde ettiğinde, işini bitirdiğinde sahip olduğu bu işlem gücünden vazgeçmek istemeyebilir ya da kapatılmayı istemeyebilir. Teoride bu mümkün. Ve böyle bir durumda kapatma tuşunuz da olmayacak.

Omohundro'ya göre gerçeklikte otonom sistemler işlemleri daha hızlı bitirebilmek için kendi algoritmalarının dışına çıkarak yeni teknikler, çözümler üretebilir ve kendini geliştirebilir. Skynet gibi bir şeyin oluşmasını engellemek için de kendince bazı yöntemler sunmuş. Özelleştirilmiş donanımlar ile yani her yerde farklı temeller üzerinde çalışan donanımlar ile bu yapay zekânın kafayı yemesine mani olabilmışiz. Ya da tüm otonom sistemleri denetleyen bir program yazabilirmişiz.

Şimdi işin gerçeğine gelelim. Ben yapay zekâ araştırmacısı değilim ama bu araştırmacı tamamen okunmuş olmak için mi nedir bilmiyorum gerçekçilikten uzaklaşmış. Onun dediği gibi otonom sistemlerini yapay zekâsı (bilişim dünyasında yapay zeka insan müdahalesi olmadan seçim yapabilen sistemler için kullanılıyor ama düşünebilen sistemler olmayabiliyor tabi) bu şekilde kararlar alabilmek ve araştırabilmek için öncelikle düşünebilmesi ve farklı bakış açılarına sahip olabilmesi gerekmektedir. Biliyoruz ki şu an hiç bir sistem böyle bir yeteneğe sahip değil. Bir şeyin geliştirilebilmesi için başka bir bakış açısından kontrol edilip eksiklikleri görülmesi gerekir ya da daha iyi bir yöntemi görülebilmelidir. Hiç bir sistem böyle bir yeteneğe sahip değil. Fakat kuantum bilgisayarlar ile bu gerçekleştirilebilir.

Buradan sonrasında hem kendi ön görüşlerim hem de bilgisayar sis-

AMD İŞLEMCI

temlerini nasıl çalıştığına dair bir bilgi yığını yer alacak.

İşlemci Nasıl Çalışır?

Tüm elektronik sistemler tek bir şeye bağlıdır. Elektrikğin olup olmadığına. Tamam, vurmayın düşündüğünüz gibi değil. İşlemci milyarlarca transistörden oluşur. Bu transistörün üç bacağı vardır. Elektrik bir bacadan girer ve diğer iki bacadan birinden çıkar. Elektrikğin geçtiği bacak 1 olur diğeri ise yani elektrikğin geçmediği bacak ise 0. Yani bildiğiniz 0 ve 1 elektrik yok ve vardır ibarettir. Peki nasıl bu işlemler yapılıyor? Transistörler arasındaki elektrikğin gidebildiği olasılıklar ile. Burada detaya inmeyeceğim ama bu şekilde birbirine bağlı 2 milyar transistör olduğunu düşünün. Elektrikğin gidebileceği yol sayısı oldukça fazladır değil mi? İşte bu olasılık bilgisayarın bilgi işlem gücünün temelini oluşturur. Özellikle amd işlemci resmi koydum intelden uzak durun :)

Beynimiz Nasıl Çalışır?

Beynimiz de aslında farklı değildir biliyor musunuz? Sinir sistemimizde tamamen elektrik akışı vardır ve bir elektrik akımı sinapsın bir bacağından girer diğer olası 7-8 bacağından çıkar. Her şey bundan ibaret. Aslında daha detaya inerseniz sinapsı oluşturan atomlar arasında elektron akışı da diyebiliriz. Tercih sizin. Gerçeklikte aklın somut bir varlığı gösterilemez. Be-

yinde örnek verirsek dokunma, görme, konuşma gibi bölgeler biliniyor. Bu bilgi o aktiviteler sırasında beynin elektrik faaliyeti izlenerek öğrenildi. Ama o faaliyetleri anlama yetisinin nasıl olduğu bilinmiyor. Burada benim teorim devreye giriyor. Benim diyorum çünkü kendi kendime ulaştığım bir sonuç. Henüz böyle bir araştırma ya da bilgi görmedim. Gören varsa bildirebilir bana :) ...

Biyolojik Bilgisayarlar Beyin

Elbette bu terimi çokça duyduk ama farklı bir bakış açısından ilerleyeceğim. Bilgisayarların bilgi işlem gücünün transistörler arasında elektrikğin var ya da yok olasılıkları olduğunu söylemiştik. Şimdi şöyle bir karşılaştırma yapalım. Şu an işlemcilerde en yüksek ortalama 4-5 milyar transistör vardır. Grafik işlem birimlerinde biraz daha fazla olabiliyor. Yetişkin bir insanın beyinde ortalama 1015 ile 5x1015 arası sinaps vardır. Ve her sinapsda 7-8 bacak var. İşlem gücünü tahmin edebiliyor musunuz? Benim düşünceme göre akıl somut bir şey değildir ve somut bir şeye aranamaz. Ama metafizikçilerin iddia ettiği gibi metafizik bir olgu da değildir. Yetenektir. Beynimizin işlem gücünün doğurduğu yetenek. Tabi daha sonra aklıma eğer bundan ibaret ise mesela filin beyni daha büyük dolayısıyla onun akli bizden daha ileride olmaları gerekirdi. Fakat işin temeli o değil. Aslında beyin de bir otonom. Bizim bilincimiz dışında tüm vücudumuzu otomatik olarak kontrol ediyor, denetliyor ve emirler verip duruyor. Burada püf noktası beynin vücuda oranıdır. İnsan beyni vücudunun ağırlığına göre oranı en yüksek canlıdır. Yani diğer canlılarda beyin çoğunlukla otonom işler için uğraşırken bizim beynimiz bunun için haylice büyüktür. Artık aklın nerede diyenlere diyebileceğiniz mantıklı bir argüman var. Tabi sinapslar arasındaki bağlantı olasılığının sayısının evrendeki atom sayısından daha fazla olduğu sözü vardır ama doğruluğundan emin değilim.

Hesaplama ikisi de devasa ve ölçülemeyecek derecede fazla çıkıyor. Fakat eğer öyle ise böylesine yüksek olasılığın oluşturduğu insan akli açıkcası bende hayal kırıklığı uyandırıyor.

Kuantum Bilgisayarlar ve Yapay Zekâ

Kuantum bilgisayarlar bizim bildiğimiz bilgisayarlardan çok farklı bir temel üzerine kuruludur. Kuantum bilgisayarlar da transistörler ve onların elektrik var yok durumu yerin atomlar ve bu atomların süperpozisyonları kullanılır. Nedir bu süperpozisyonlar? Atomların bildiğimiz atom sayısı, elektron ve proton gibi sayıları, kütlesi gibi özellikler dışında spin dediğimiz bir özelliği daha vardır. Bunu dönüş yönü olarak düşünebilirsiniz. Normalde parçacıklarda dönüş yönüdür ama atomda da aynı mı şimdi emin olamadım. Atomlardaki 4 spin kullanılmış olur ve böylece eldeki olasılıklar artar. Normal bilgisayar sistemleri içerisinde bitler var iken kuantum bilgisayarlarda ise kübitler vardır. Ama asıl devrim burası değil. Kuantum mekaniğinin teknikleri kullanılarak atomun süperpozisyonunda olması sağlanır. Yani aynı anda tüm yönlerde spine sahip olması. Yani olasılık dalgalarını kullanır. Aynı anda tüm yönlerdeki spinde olabilmenin verdiği güç inanılmazdır. Şu anda yanlış hatırlamıyorsam 4 kübitlik bir kuantum bilgisayar prototip olarak üretildi ve deneme amaçlı kullanılıyor.

Atomların bu süperpozisyon durumu kolay elde edilemiyor. -180 derece gibi soğukluklarda bu durum elde edilebiliyor ve bu yüzden de süperpozisyon durumu kalıcı sağlanamıyor. Ama elbet bunun bir çaresi de bulunacaktır. Fakat değinmek istediğim asıl nokta kuantum bilgisayarların böylesine devasa işlem gücü ile belki de bizden bile daha üstün bir yapay zekanın temellerini atabileceğidir. O durumda bizi kim koruyacak? Ya da korunmaya değer miyiz?

Takdir Edilesi Şampiyonlar: **Arkeler**

Bahar Kılıç

Gezenimizdeki yaşamın evrimini anlamaya ve öğrenmeye başlayan herkes aşağıdaki şekille en az bir kez karşılaşmıştır. Köklü filogenetik yaşam ağacı diye adlandırılan ve canlıları Ökaryotlar, Bakteriler ve **Arkeler** olarak üç ana aleme ayıran bu şekle bakarak gezegenimizdeki canlılar arasındaki evrimsel ilişkileri izleyebiliriz. Bildiğiniz gibi birçok tek hücreli canlı ve bütün çok hücreli canlılar ökaryottur. Dünya'nın en eski sakinlerinden olan bakterilere de aşina olmayan yoktur. Peki, ya şu ilk duyduğunuzda kafanızda soru işareti uyandıran ve pek de popüler sayılmayan grup olan *arkeler*? Sıklıkla "sadece bir bakteri" oldukları yanılgısıyla onları göz ardı ederiz. Evet, arkeler de bakteriler gibi birer prokaryottur ve gezegenimizin en eski müdavimlerindendir; ama bu şekle bakarak bile bakterilerden çok ayrı bir şey olduklarını fark edebiliriz. Peki ama onları yaşamın üç ana dalından biri haline getirecek kadar farklı ve özel yapan şey nedir? Bunu anlamak için canlıların modern sınıflandırmasının tarihçesine kısaca bir göz atmamız gerekiyor. Ama

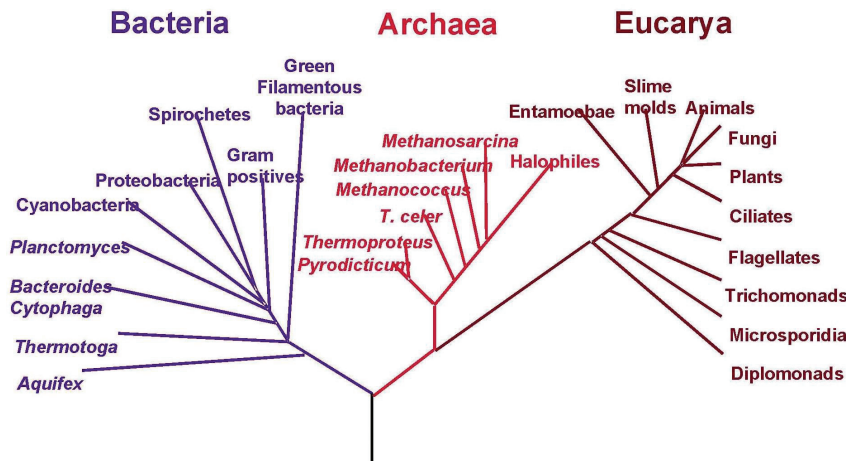
ondan da önce, biyosferimizin geçmişle ilgili kısacık bir hatırlatma yapalım:

Şimdiye kadar elde edilen verilere göre Dünya'da yaşamın en az 3,5 milyar yıl önce başladığını biliyoruz. Arkeen devrinin başlarına denk gelen bu dönemde gezegenimizin hakimleri prokaryotlar; yani bakteriler ve arkelerdi. Evrimin en erken basamakları bu canlılarda gerçekleşti. Dünya yaklaşık 2,4 milyar yıl önce ilk siyanobakteriler tarafından "oksijenlendi." 1,6-2,1 milyar yıl önce (Proterozoyik devirde) de karmaşık hücre içi işlevlere sahip olan ökaryotlar evrildi. Ökaryotlar prokaryotların aksine, genetik materyallerini taşıyan zarla çevrili bir çekirdeğe ve hücre organellerine sahipti. Birçok bilim insanı ökaryotların içerdiği organellerin, daha önce bağımsız yaşamlar süren prokaryot organizmalardan köken aldığını düşünmektedir. İlk tek hücreli ökaryotların ortaya çıkışından sonra çok hücreli ökaryotlar evrilmeye başladı; şimdilik bulunan ve bildiğimiz en eski çok hücreli canlı fosili 2,1 milyar yıl yaşındadır. Çok hücreli canlıların evrilerek yoğun bir şekilde çeşitlendiği ve yayıldığı meşhur Kambriyen dönemi ise bundan yaklaşık 1,5 mil-

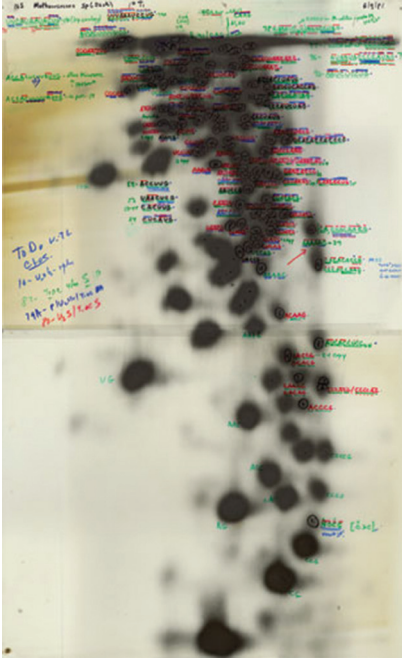
yar yıl **sonra** yaşanmıştır. Bütün bu verileri, *Homo* cinsine bağlı atalarımızın yalnızca 2,5 milyon yıldır var olduğunu hatırlayarak ele aldığımızda gezegenimizde misafir sayılacak kadar yeni olduğumuzu da bir kez daha hatırlamakta fayda var.

Ancak elbette bütün bunları şimdiki bilgilerimizin ışığında söyleyebiliyoruz. Oysa biyologlar 20. yüzyıla kadar canlıları sadece iki gruba ayırarak sınıflandırıyor-du: Hayvanlar ve bitkiler. Bu kadar basitti. Fakat 1950'li yıllarda bu sınıflandırmanın eksik kaldığı; mantarları, protistleri ve bakterileri kapsamadığı anlaşıldı. Nihayet 1970'lere gelindiğinde farklı bilim insanları tarafından önerilen düzeltmelerin ışığında taksonomik sınıflandırma şu hale gelerek 5 ana dala ayrılmıştı: Prokaryot bakteriler ve ökaryot canlı grupları (yani bitkiler, hayvanlar, mantarlar ve protistler.) Bu arada bilim insanları prokaryotları sınıflandırmada hala zorluk çekiyor, daha tutarlı ve köklü bir yöntem arıyordu. Bu sorun, bakterilerin genetik dizilim kayıtlarının karşılaştırılabilirdiği **filogenetik** yaklaşımın benimsenmesiyle ortadan kalktı. (*Filogenetik, biyolojide canlı grupları arasındaki evrimsel ilişkileri moleküler dizileme verileri ve morfolojik verilerin ışığında inceleyen bilim dalıdır.*) 1977'de filogenetik çalışmaların ışığından yapılan bir keşif bilim dünyasında şaşkınlık yaratarak, canlılara ilişkin sınıflandırmayı baştan aşağı değiştirdi.

O sıralar DNA dizilerini kullanarak prokaryot bakteriler arasındaki ilişkileri araştıran Dr. Carl Woese, George Fox ve ekibi, inceledikleri bakteriler arasında diğerlerinden farklı görünen ve davranan bir grup "bakteri" olduğunu fark etti. Yüksek sıcaklıklarda yaşayan veya metan üreten bu *marjinal gruplar*, rRNA ile yapılan filogenetik testlerde normal

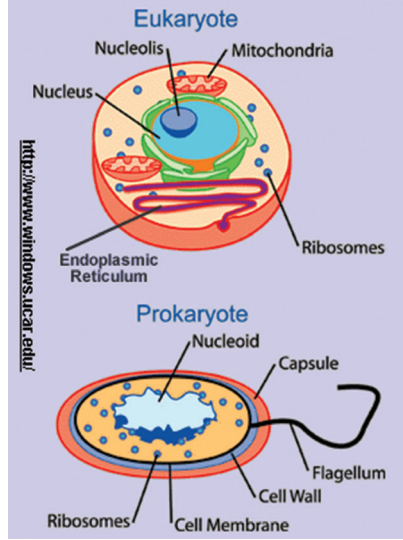
ŞEKİL 1: KÖKLÜ FİLOGENETİK YAŞAM AĞACI

ŞEKİL 2: WOESE'UN ÜZERİNE NOTLAR DÜŞÜĞÜ VE YAŞAMIN ÜÇ ALEMİNİN KEŞFİNİ SAĞLAYAN BU RÖNTGEN FİLMİNDE PARÇALANMIŞ KÜÇÜK ALT BİRİM RRNA'LARIN PARMAK İZLERİ GÖRÜLMEKTEDİR.

bakteri ve ökaryotlardan ayrı bölge-lerde kümeleniyordu. Gözlemlenen bu büyük genetik farklara bakarak bu mikropların bakterilerden farklı bir canlı grubu olduğunu anlayan Woese ve ekibi, PNAS'te konuyla ilgili çığır açıcı (ve mikrobiyoloji tarihinin en devrimsel makaleleri arasında yer alan) bir makale yayınladı ve bu mikropları **Arkeobakteriler** (Archaeobacteria) olarak tanımladı. (Burada bir parantez açarak, Woese'un 1967 yılında farklı bir isimle de olsa **RNA dünyası hipotezini** de ilk ortaya atan bilim adamı olduğunu vurgulamak isterim.)

Archaea kelimesi Latince'de "antik" veya "çok eski" anlamına gelir. Bu yeni keşfedilen ve sanılanın aksine bir bakteri olmadığı anlaşılan canlı grubu sonradan **Arkea** (Arke-ler, Archaea) ismini alarak, yaşamın üç ana dalından birini tanımlar hale geldi. Woese ve Fox böylece bütün yaşam ağacını değiştirerek canlılar dünyasına dair bakış açımızı genişletmiş ve evrim kuramına önemli bir katkıda bulunmuş oldu.

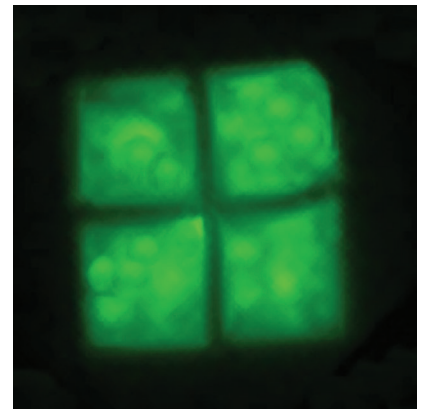
ŞEKİL 3: MUKAYESE AMACIYLA PROKARYOT VE ÖKARYOT HÜCRELER RESMEDİLMİŞTİR

Bütün yaşam formları özünde aynı temel metabolik yolları kullanır; örneğin arkelerde glikoliz işleminin (Glikoliz: glukozun enzimlerle pirüvik asite kadar yıkılması) biraz farklı bir türü ve sitrik asit döngüsünün tam veya kısmi bir çeşidi bulunur. Bu benzerlikler yaşamın başlangıcında evrimin öngördüğü ortak kökene işaret eder. Gezegenimizdeki yaşamın kökenini anlayabilmek için bu üç ana canlı grubunun içerdiği benzerlik ve farklılıkları belirleyerek, aralarındaki ilişkiyi çözmemiz gerekir.

Zamanında filogenetik yöntemlerden yoksun olan bilim insanları arkeleri "sadece bir bakteri" sanmakta pek de haksız değildi. Arkeler mikroskop altında boyut ve şekil olarak bakterilere çok benzer; sonuçta onlar da bakteriler gibi birer prokaryottur. Fakat arkeler biyokimyasal ve genetik olarak bakterilerden en az bizim kadar farklıdır. Arkelerin hücre duvarları bakterilerinkinden farklı yapıtaşları içerir, buna ek olarak hücre zarları da lipid yapısı ve kimyasal bağları bakımından farklıdır. Ayrıca bazı arkelerin oldukça ilginç şekilleri vardır. Örnek olarak aşağıda gördüğümüz, yassı ve kare formulu *Haloquadratum walsbyi* isimli arke verilebilir. Bu nedenle bazı kitaplarda hala hatalı bir şekilde "arkebak-

teriler" olarak isimlendirilseler de aslında apayrı bir canlı alemini temsil ettikleri unutulmamalıdır. Hatta bakterilerle olan görsel benzerliklerine rağmen genleri ve metabolik yolları bağlamında ökaryotlara çok daha fazla benzedikleri de söyleyebilir. Bununla birlikte enerji elde etmek için kullandıkları kaynaklar, ökaryotlarınkilere kıyasla çok daha uzun bir liste oluşturur. Bu listede organik bileşikler haricinde hidrojen gazı, amonyak, sülfür ve metal iyonları gibi birçok ilginç enerji kaynağı bulunur. Ayrıca güneş ışığını kullanarak enerji elde eden (fototrof) arkeler de vardır, fakat bu yöntem siyanobakterilerin ve ökaryotların klorofil kullanarak yapılan fotosentez işleminden farklıdır. Kısacası, arkeler bir "alemdir".

İlk hücre öncesi yapıların nasıl oluştuğunu anlayabilmek için Dünya'nın o zamanki koşullarına benzeyen yerlere ve buralarda ne tür canlıların yaşadığına bakmak akla yatkın bir yaklaşım olur: düşük oksijenli, çözünmüş minerallerce zengin, sıcak yerler. İşte arkelerin yaşam alanları, başka hiçbir canlının hayatta kalamayacağı bu ekstrem koşulların hüküm sürdüğü bölgeleri kapsar. Bu anlamda hepsi olmasa da çoğu arke ekstremofildir (*ekstremofil: ekstrem koşulları tercih eden canlı*). Kimisi sıcaklığın 100 °C'nin üzerine çıktığı okyanus diplerindeki hidrotermal baca ağzlarında, gayzerlerde veya volkanik kaplıcalar-

ŞEKİL 4: YASSI VE KARE FORMLU BİR ARKE OLAN HALOQUADRATUM WALSBYİ

ŞEKİL 5: BAZI ARKELER VOLKANİK GÖLLERDE VE KAPLICALARDA YAŞAR.

da; kimisi de aşırı asitli, aşırı alkali veya sülfürlü sularda yaşar. Bazıları başka canlıları kurutup yok edecek kadar tuzlu sulara dayanıklıdır; deniz suyu %0,9 oranında tuz içerirken bu arkeler %9'luk tuz oranlarına dayanabilir. Ayrıca oksijenden yoksun çamurlu ortamlarda, bataklıklarda ve okyanus tabanlarında yaşayan; hatta yeraltının derinliklerindeki petrol yataklarında bile hayatta kalmayı başaran arkeler vardır. Ekstremofil arkeler fizyolojik anlamda dört gruba ayrılarak sınıflandırılır: **Tuz-severler (Halofiller)**, **Alkaliseverler (Alkalifiller)**, **Sıcakseverler (Termofiller)** ve **Asitseverler (Asidofiller)**. Fakat arkelerin yaşam alanı sadece bu ekstrem ortamlarla sınırlı değildir; yeni yapılan çalışmalar toprakta, plankton olarak açık denizde ve hatta insan vücudunda (kolon ve göbek deliğinde) bile yaşadıklarını ortaya koymuştur. Geviş getiren hayvanların, termitlerin ve insanların sindirim kanallarında yaşayan ve burada metan üreten arkeler vardır. Kalın bağırsakta bulunan bu arkeler metanojendir (*metabolik işlemlerinin sonucunda metan üretir, yani metanogenez yaparlar*) ve bu nedenle sindirime yardımcı olurlar.

Birtakım arkeler zarar görmüş kromozomlarını herhangi bir kayba uğramaksızın hızla tamir edebilir ki bu da hiçbir canlının dayanamayacağı koşullarda hayatta kalmalarını sağlar. Şu anki bilgilerimizin ışığında yaşamın uzun süre devam edip gelişebildiği en yüksek sıcaklık 122 °C'dir ve sıcakta hayatta kalma rekoru da *Methanopyrus kandleri* (Strain 116) isimli bir arkeye aittir. Hemen arkasından da *Geogemma barossii* (Strain 121) isimli bir diğer arke gelir. Hidrotermal bacalarda keşfedilen bu tek hücreli mikroplardan *G. barossii* 'nin 130°C'de ölme- se de üremesinin durduğu, sıcaklık normal değerlere getirildiğinde de yeniden üremeye devam ettiği saptanmıştır. Canlılar için bir diğer zorlayıcı koşul da radyasyondur. Radyasyon direnci, yüksek oranda iyonlaştırıcı radyasyon (ışınım) varlığında yaşayabilen canlılara ait bir özelliktir. Yapılan çalışmalar çok sayıda böcek, bitki ve solucan türünün radyasyona dirençli olduğunu göstermiştir ama bu alanın rekoru da yine *Thermococcus gammatolerans* isimli bir arkeye aittir. Bu süper canlı için öldürücü doz 30.000 Gy'dir; onu 15.000 Gy'lik dozla *Deinococcus ra-*

diodurans isimli bir bakteri izler. Bu sınırın insanlar için 4-10 Gy, fareler için 4,5-12 Gy, Alman hamamböceği için 60-150 Gy, meyve sinekleri için 640 Gy, Braconidae familyası (parazitik eşek arısı türlerini kapsar) için 1800 Gy ve çok dayanıklı bir canlı olan Tardigrad için bile 5000 Gy olduğunu bilmek, arkelere ayrı bir karizma katmıyor mu sizce de? Bütün bu özellikleri, arkeleri uzayda yaşam araştırmalarında da önemli canlı haline getirmiştir.

Woese ve Fox'ın keşfinden önce arkelerin bildiğimiz canlılardan evrilen ekstrem organizmalar olduğuna inanılıyordu; oysa bugün Dünya'da oluşmuş olan ilk canlılarla önemli bir bağları olduğu düşünülmektedir. Woese bakteri, arke ve ökaryotların farklı soy hatlarından geldiğini ve bunların, geçmişte yaşamış olan canlıların atasal kolonilerinden köken aldığını ileri sürmüştü. Bu olayın hücrelerin evriminden önce meydana gelmiş olması da akla yatkın bir olasılıktır. Bakterilerle arkelerin son ortak atasının bir termofil (sıcaksever) olması da muhtemeldir. Sonuçta bu mikroplar hakkında daha öğreneceğimiz çok şey vardır ve arkeler üzerinde bugüne kadar yapılan çalışmalar yalnızca yaşamın kökenine ışık tutmakla kalmamış, birçok şaşırtıcı keşfi de mümkün kılmıştır. Bunlar arasında metanogenezde kullanılan yeni koenzimlerin keşfi, yeni enerji koruyucu metabolik yolların keşfi ve arkelerin solunum komplekslerinin ilginç yapısının sunduğu bilgiler sayılabilir. Arkelerin incelenmesi bize genel anlamda mikrobiyal evrim, protein filojenisi ve biyoenerji mekanizmaları hakkında ciddi bir aydınlanma sağlamış ve sağlamaya da devam etmektedir.

Not: Gezegenimizdeki hayatta kalma şampiyonları diyebileceğimiz canlılarla ilgili daha fazla bilgi almak isteyenler, **Kıyametin Süper Canlıları** isimli yazımı okuyabilir. http://www.baharkilic.org/post/2013/10/02/kiyametin_super_canlilari_ekstremofiller.aspxn

2 MAYIS

1999 - Fazilet Partisi'nden Merve Kavakçı, milletvekili yemin törenine türbanla katıldı. Olay TBMM'de protestolarla karşılandı.

6 MAYIS

1972 - Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde idam edildi.

Alexander von Humboldt ölüm yıldönümü. Humboldt keşif gezileri sonucunda kıtayı bilimsel açıdan betimleyen ilk bilim insanı olmuştur. 21 yıl boyunca yaptığı gezilerde karşılaştıklarını devasa bir eserde toplamıştır. Atlantik Okyanusu'nun iki kıyısında yer alan kara parçalarının (özellikle Güney Amerika ve Afrika'nın) bir zamanlar birleşik olduğunu ilk öne süren kişidir.

7 MAYIS

1978 - Liselerde okutulan ahlak dersi ve müfredat programları ile ders kitapları uygulamadan kaldırıldı.

14 MAYIS

1981 - Papa II. Jean Paul, Mehmet Ali Ağca tarafından Roma'da vurularak yaralandı.

27 MAYIS

1985 - Papa suikastı davasında Mehmet Ali Ağca, "Ben Hazreti İsa'yım, Tanrı'nın oğluyum" dedi.

26 MAYIS

1993 - Salman Rüşdi'nin 'Şeytan Ayetleri' kitabını yayımlamaya başlayan Aydınlık gazetesi toplatıldı. Salman Rüşdi söz konusu kitabı nedeniyle İranda öldürülmesine ilişkin bir fetva yayınlandı. Fetva dolayısıyla Rüşdi 2007 yılına kadar gizlenerek yaşamak zorunda kaldı.

1999 - Danıştay Sekizinci Dairesi, başı açık görev yapmayı kabul etmeyen baş örtülü memurların, uyarı cezası verilmeden işten çıkarılmasına karar verdi.

1647 - Alse Young adındaki bir kadın Amerikan kolonilerinde cadılık suçlamasıyla idam edilen ilk şahıs olmuştur. Young Hartford, Connecticut'ta asılarak idam edilmişti.

31 MAYIS

2013 - Gezi Parkı eylemlerinin başlaması. Taksim Gezi parkının yıkılarak yerine yapılmak istenen ve tarihe "31 Mart ayaklanması" olarak geçen gerici ayaklanmasının sembolü olan topçu kışlası projesine karşı Tüm Türkiye de başlayan ayaklanmanın yıldönümü. Yaşanan olaylar sonucunda 7 tane genç polisin orantısız müdahaleleri nedeniyle katledilmiş ve yine polisin attığı gaz kapsülünün başına isabet etmesi sonucu 14 yaşındaki Berkin Elvan 290 gün komada kaldıktan sonra yaşamını yitirmiştir.